

РОЛЬ ЗМІ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Висвітлення засобами масової інформації міждержавних відносин є однією з найважливіших проблем соціальних комунікацій, оскільки від медійної інтерпретації відносин між державами залежить бачення тим чи іншим суспільством свого місця у світі, місія інших держав та формування між ними мирних або конфліктних взаємовідносин. Саме через це гострою проблемою політики є проблема впливу ЗМІ на політичний простір держав. Без конструктивних відносин між суб'єктами політичного процесу, встановлення комунікації між ними та обміну інформацією неможливе і нормальне функціонування демократичного режиму. Мас-медіа тут виступають посередником, який є великою силою, що виступає засобом створення та самопрезентації політичної сфери та спрямований та демократизацію процесів суспільства. **Мета дослідження:** визначити ступінь впливу засобів масової інформації на процес формування політичної свідомості народу. **Завдання дослідження:** обґрунтувати місце та роль засобів масової інформації в сучасній політиці України. **Об'єкт дослідження:** засоби масової інформації як складова політичної системи України. **Предмет дослідження:** особливості та ступінь впливу засобів масової інформації на процес формування політичної сфери. На сьогодні ми можемо стверджувати, що ЗМІ – це багатofункціональний соціально-політичний інститут, що діє за допомогою відносно локальних реалізаторів, тобто засобів інформації. ЗМІ вирішують ряд завдань, що сприяють діяльності соціальних інститутів, взаємодіючи на основі прямих і зворотних зв'язків з аудиторією та з цими інститутами. Саме це і є функцією ЗМІ і водночас їх суспільним призначенням. Функції засобів масової інформації можливо поділити на такі, що співпадають з функціями всіх інститутів політичної системи і такі, що властиві лише засобам масової інформації, адже діяльність ЗМІ залежить від багатьох соціально-політичних чинників. Оперативне інформування окремих осіб та соціальних груп населення про події та явища у світі, в конкретній країні, в певному регіоні є головною метою ЗМІ [8, с. 8]. Перехід до нової політичної системи, де легітимізація влади відбувається на основі загальнонародного волевиявлення став можливий саме завдяки ЗМІ. А також стало можливим розширення політичної комунікації, існування різних політичних інтересів, перехід від прямого примусу як одного з головних засобів, що підтримують стабільність політичної системи, до переконання через зіткнення бажань та інтересів [3, с. 5]. У здійсненні безпосередньої та опосередкованої інформаційної дії на свідомість та діяльність громадян полягає сутність впливу ЗМІ на формування політичної свідомості громадян України. Такий вплив реалізується ЗМІ з використанням сукупності методів: переконання; координації; прикладу; заохочення, підтримки, стимулювання; методу осуду, тощо [5, с. 113]. Засоби масової інформації можна назвати суб'єктом, що формує культуру мас, оскільки вони мають суттєвий вплив на формування думки народу. Г. Лебон зазначав, що безпосередній контакт між великою кількістю людей вже не потрібен для того, щоб сформувати масу, а відтак вплинути на громадську думку, оскільки тисячі громадян попадають під вплив ситуацій загальнонаціонального масштабу, піддаються сильним емоціям, і їхня психологія поступово з особистісної трансформується в масову, тому що за таких умов індивіди загалом набувають рис натовпу [6, с. 2]. Що стосується України, то слід взяти до уваги той факт, що сьогодні понад 80% наших громадян називають телебачення своїм основним джерелом отримання інформації. Крім того, значна частина українців надає перевагу російському телебаченню, а не просто існує в інформаційному просторі Росії. Такі тенденції досить тривалий час були притаманні країнам СНД. Наслідком цього є те, що російські ЗМІ не тільки формують думку про Україну на величезних просторах Східної Європи, але й дуже часто стають активними учасниками процесів внутрішньої політики в самій Україні [7, с. 3]. У політичній свідомості суспільства під впливом медіа створюються образи, які потім закріплюються в політичній культурі. Власники компаній так само можуть впливати на формування суспільної думки й визначати напрями її формування, оскільки глобальні медіа належать в основному медіа-магнатам [6, с. 4]. Якщо проаналізувати політичний процес нашої країни, можна зробити висновок про те, що всі політичні та фінансово-промислові угруповання поширювали свої економічні та політичні інтереси шляхом впливу на словесний простір ЗМІ, цим самим формуючи великі медіа-холдинги. Цей процес відбувається у всіх країнах світу, але в Україні носить досить виразний характер [3, с. 7]. Також за допомогою ЗМІ все більше розвивається такий процес, як політична агітація. Наразі вона є невід'ємною складовою усього нашого життя, а не тільки політичного процесу. Щодня через екрани телевізорів, радіоприймачів, газети нам демонструють різноманітні зразки політичної реклами, яка має агітаційний характер. Щодня тисячі іміджмейкерів працюють над створенням ідеальних образів політиків та їх партій, щоб потім продемонструвати їх громадськості, впливаючи таким чином на її думку. Особливо яскраво це проявляється під час передвиборчих кампаній. Кожного разу нам пропонують добробут, благополуччя, поліпшення в економічній, медичній та освітніх сферах, обіцяють змінити нашу Державу на краще, підняти економіку, покарати всіх порушників закону, вести політичні справи чесно та прозоро [1, с. 5]. Наразі у сучасних ЗМІ деструктивні публікації, програми, передачі переважають над конструктивними або нейтральними, це провокує кризу інформаційної культури суспільства. У телерадіоэфірах та в друкованих ЗМІ має місце інформація, що компрометує власну країну на очах її громадян, створює неправильне уявлення про життя в Україні, про її владу, її громадян, про перспективи розвитку країни [2]. Хоча Україна і зробила певні кроки у даному напрямку, але вона поки не запровадила дієвих заходів для того, щоб захистити власний інформаційно-культурний простір від зовнішнього впливу, особливо в рамках гібридної війни Російської Федерації. Враховуючи важливу роль ЗМІ для формування духовних цінностей у суспільстві та розвитку духовності, в Україні ще досі відсутні законодавчі норми щодо регуляції діяльності ЗМІ [4, с. 7]. **Висновок.** Хоча ЗМІ і мають позитивне значення, будучи ефективним інструментом підтримки соціальної взаємодії та суспільної рівноваги, маніпулятивні їх можливості так само безмежні. З кожним днем сучасний світ все більше поповнюється новою інформацією, а тому і стає все більше незрозумілим для людей. Людина вимушена багато чого з того, що подають нам мас-медіа, сприймати як правду, оскільки вона не здатна сама отримувати та перевіряти на достовірність інформацію. Таким чином, ЗМІ можуть не тільки демонструвати нам інформацію про навколишню дійсність, але і цілеспрямовано формувати в нас певні стереотипи, наповнюючи свої повідомлення потрібним змістом. Важко переоцінити роль ЗМІ у формуванні політичної культури, тому що медіаконтент впливає і на політичну свідомість громадян, формуючи громадську думку, і на культуру прийняття рішень політичною елітою. Дуже важливе значення для правильного формування політичної культури має сам факт усвідомлення журналістами ролі ЗМІ та відповідальності перед своєю аудиторією та народом в цілому.

Список використаних джерел

1. Демідова А. А., Ярова А. Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади»: способи медіа-маніпуляції. 2018. 6 с.
2. Карлова В.В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. 2017.
3. Костиря І. О. Медіатизація політики та політизація ЗМІ як тенденції політичного процесу в Україні. Політичний менеджмент. 2013. 10 с.
4. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні. С.А. Лапшин. Збірник матеріалів «Круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо-науковому просторі: правові та філософські виміри. Упорядники: Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О. І.; Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2017. С.68-76.
5. Мазур І.В. Вплив засобів масової інформації на формування громадської думки. Збірник матеріалів «Круглого столу» інформаційно-правове та організаційно-управлінське забезпечення інноваційного розвитку регіону. Упорядники: Довгань О. Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Лебединська О.В., Яременко О. І. Київ, Видавничий дім «АртЕк». 2018. 384 с.
6. Федорів І. П. Вплив змін на формування політичної культури. *Наукові записки НаУКМА. Том 121. Політичні науки.* 2011. 56 с.
7. Філенко І.О. Історична ретроспектива еволюції ролі змін у міжнародних відносинах. *Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 107 (Частина II).* 2012. 78 с.
8. Хлівнюк Т.П. Вплив засобів масової інформації на політичний простір сучасної України. автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.02. Одеса, 2008. 18 с.